

Kangasala 31.1.2019

Kangasalan luonto ry.
c/o Jorma Mäntylä
Hölkäsuora 4 F 28
36220 KANGASALA
0400 333575

Kangasalan kaupunki
kaavoitus
PL 50
36201 Kangasala

ASIA: Lausunto Saarenmaan osayleiskaavasta, kaava nro 36

Kangasalan luonto ry. kiittää lausuntopyynnöstä Saarenmaan osayleiskaavasta, kaava nro 36. Koska kaavoitettava alue on aivan Kangasalan rajalla, vaikutus ulottuu usean kunnan alueelle. Siksi annamme lausunnon yhdessä Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piirin, Sll Tampereen ja Pirkanmaan lintutieteellisen yhdistyksen kanssa.

Yleistä

Kaavoitettava alue on pääosin metsätalousskäytössä ja melko rakentamatonta. Poikkeuksena on nykyinen Saarenmaantie, joka kulkee alueen läpi Tampereen puolelta Annalasta Kangasalan Ranta-Koivistoon. Merkittäviä luontoarvoja on alueen eteläosassa sekä pohjoisessa Kaukajärven-Pitkäjärven rannat. Jokainen hävitetty metsäalue etäännyttää ilmastonmuutoksen torjunnasta. Siksi Saarenmaan alueen metsiä tulee säästää niin paljon kuin mahdollista. Toimenpidekielto- tai rajoitus on välttämätön kaavoitettavalla alueella.

Molemmissa kaavavaihtoehdoissa kaapataan uusi iso metsäalue yhdyskuntarakentamiseen. Se on suurelta osin talousmetsää, seassa jokunen peltotilkku ja talo. Sellaisenaan se toimisi jonkinlaisena suoja-alueena jäljellä oleville luontoarvoista sisältäville kohteille. Jos alue rakennetaan, on se askel kohti seuraavaa kaavaa.

Tämän takia ympäristöjärjestöt katsovat, että enimmäkseen teollisuusalueeksi tarkoitetun Saarenmaan rakentaminen tulee keskittää nykyisen Saarenmaantien ympärille sekä olemassa olevien sähkölinjojen läheisyyteen. Suurimpana ongelmana pidämme uutta kehä II -tietä, joka lisää huomattavasti melu- ja hiukkassaastetta Kangasalla raskaan liikenteen lisääntymisen takia. Suurin hyötyjä on Tampere, joka siirtää nämä ongelmat Kangasalle. Saasteongelmien siirtäminen yhden kunnan alueelta toiseen ei ole kestävää kehitystä.

Kehä II -projekti perustuu liikennemäärien loputtoman kasvun ideologiaan. Kehä II -hankkeen huomattava viivästyminen Pirkanmaalla jo osoittaa, ettei ideologia ole kestäväällä pohjalla. Kehä II:n ympäristöhaittoja ei ole Kangasalla arvioitu riittävästi. On myös hyvin epätodennäköistä, että Tampereen raitiotie koskaan ulottuisi Kangasalan puolelle Saarenmaalla, vaikka sitä luvataan. Liikennemäärät eivät yksinkertaisesti riitä. Ratikkalupaus näyttää kaavojen epäekologisuuden peittelyltä.

Vaihtoehdot A ja B

Tarjolla on kaksi kaavavaihtoehtoa A ja B. Molemmat ovat ylimitoitettuja. B on hiukan realistisempi ja lähinnä teollisuusalue, jossa olisi 1900 asukasta. Sekä A että B perustuvat ylioptimistisiin väestöennusteisiin, mistä olemme useassa aikaisemmassa kaavalausunnossa jo huomauttaneet. Tampere ja Kangasala ovat jo aloittaneet Lamminrahkan-Ojalan rakentamisen. Sinne tulee pelkästään Kangasalan puolelle 8000 asukasta ja Saarenmaan alue tulisi tämän lisäksi. Lisäksi Kangasalla ovat menossa Herttualan kaavoitus ja nauhataajaman tiivistäminen. Ne edelleen korostavat kaavaluonnosten asukasluvun ylioptimismia.

Siksi Saarenmaan kaavan toteutuminen ei ole kiireellinen asia. Rakentamista aloitettaneen aikaisintaan 2030-luvulla. Täten käytettävissä on paljon aikaa, jolloin voidaan punnita erilaisia vaihtoehtoja ja kehittää kokonaan uusia. Nyt molemmat kaavaesitykset hajauttavat yhdyskuntarakennetta ja ovat siten maankäytön kannalta epäekologisia. Ne ovat Pirkanmaan toisen maakuntakaavan vastaisia mm. Kaukajärven rannan ja maanvastaanoton osalta.

Vaihtoehto B:n kehittäminen edellyttää tielinjauksen siirtämistä pohjoisemmaksi mahdollisimman lähelle nykyistä Saarenmaantietä. Teollisuus ja asutus pitäisi keskittää alueen keskiosaan nykyisen Saarenmaantien läheisyyteen. Tällaista menettelyä edellytetään myös valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa.

Alueen luontoarvot

Luontoselvitykset on nähdäksemme tehty asianmukaisesti. Painotamme alueen metsien merkitystä liito-oravalle. Se on direktiivilaji, mutta sen esiintyminen yleensä ilmentää monipuolista metsäluontoa, jossa esiintyy monia muitakin lajeja. Saarenmaa-Ruskon asemakaavan luontoselvityksessä kirjoitetaan asiallisesti liito-oravasta. Lajin ekologisten yhteyksien turvaaminen on tärkeää ja sille tulisi jättää rakenteeltaan ja metsäkuvaltaan sopivia metsäkuvioita, vaikka sitä ei olisi niiltä tavattukaan. Liito-oravan elinalueiden pirstoutuminen ja ekologisten käytävien kapeneminen tai katkeaminen ovat todellisia riskejä. Saarenmaan osayleiskaavan luontoselvityksen lopussa (s. 37) on kartta, johon on piirretty ekologisia yhteyksiä. Yksi näistä yhteyksistä johtaa Tampereen Solkivuoreen, jossa on yhteistoiminnallinen liito-oravametsä. Tämän yhteyden säilyttäminen on Solkivuoren liito-oravien kannalta erittäin tärkeä. Kaavaselostuksen 30 metrin viheryhteys on ekologisesti riittämätön. Toimivien viherkäytävien pitäisi olla satojen metrien levyisiä.

Linnuston osalta on mainittu vain sääksen pesä. Sen suoja-alue on puolen kilometrin luokkaa, eikä sitä ole otettu huomioon. Muita alueella tavattuja lintuja ovat mm. pikkusieppo, idänuunilintu, pohjantikka, pikkutikka, palokärki, hömötiainen, töyhtötiainen,

puukiipijä ym. vanhanmetsänlajeja. Vesilinnuista tavataan kuikkaa Kaukajärvellä ja Pitkäjärvellä sekä kaakkuria Salmuksen alueella.

Arvokkaimmat luontokohteet sijoittuvat alueen eteläisimpiin ja pohjoisimpiin osiin. Etelässä on Kangasalan ja Lempäälän rajalla Salmuksen Natura 2000 -alue. Tampere on perustanut läheisyyteen Makkarakjärven luonnonsuojelun alueen ja on esittänyt sen laajentamista Kangasalan ja Lempäälän puolelle. Kumpikaan tarjolla oleva vaihtoehto A ja B ei ota tätä huomioon. Tämä on vakava puute. Kaavoituksessa ei tule edetä ennen kuin Kangasala ja Lempäälä ovat vastanneet Tampereen esitykseen. Ympäristöjärjestöt esittävät, että kompensationsa Saarenmaan kaavoitukselle kolmen kunnan rajalle perustettaisiin yksi iso luonnonsuojelun alue. Kangasalan puolella tämä tarkoittaisi, että Saarenmaan alueen eteläosa pitäisi jättää rauhaan ja tielinjauksia siirtää pohjoisemmaksi mahdollisimman lähelle nykyistä Saarenmaantietä.

Tampereen, Kangasalan ja Lempäälän rajalta Valkeakoskelle on yksi Etelä-Suomen suurimpia jäljellä olevia yhtenäisiä metsäalueita. Sitä uhkaavat jatkuvat maa-aineksen ottohakemukset ja kallionmurskaukset. Luonnonsuojelun alue tämän metsäalueen keskellä vaikuttaisi siten, että kaikki alueen kunnat arvioisivat tarkemmin metsäalueen maankäyttöä.

Kaukajärven takainen metsäalue on eristetty muusta metsäalueesta, joskin suunnitelma B:ssä on piirretty hiukan leveämpi vihervyö. Alueen pohjoisin osa Kaukajärven rannalla tulee varata virkistysalueeksi. Koska alue on talousmetsää, sinne on syytä asettaa toimenpidekielto- tai rajoitus. Muutoin on vaara, että toistuu sama kuin Lamminrahkassa, missä maanomistajat myivät kunnalle hakkuuaukeita.

Saarenmaan alueen läpi kulkee tunnettu ja suosittu retkeilyreitti Kaarinanpolku. Sille tulee turvata mahdollisimman luonnonmukainen reitti metsäalueiden läpi. Ristiriitaista on, että kun Kangasalan kaupunki käyttää matkailumainonnassaan Kaarinanpolkua, niin se samalla suunnittelee tuhoavan reitin yli 3,5 kilometrin pituudelta ja Lorunkorven keissutien 1,5 kilometrin matkalta. Ongelma Kaarinanpolulle on myös Ruskonperän maanvastaanottoalueella. Tästä on Kangasalla huomautettu ja kaupunki lupasi kunnostaa Kaarinanpolkua. Kaavaluonnoksissa tätä ei ole otettu huomioon. Maanvastaanotosta on myös Ely-keskus huomauttanut.

Kaavoitettavalle alueelle ei tule myöntää poikkeuslupia. Erityiseen tärkeää tämä on Kaukajärven ja Pitkajärven rannoilla.

Yhteenveto

Saarenmaan alueen kaavoituksessa voidaan edetä kiirehtimättä ja kompensatioperiaatteen mukaisesti vaihtoehtoja A ja B muuttaen. Teollisuus ja asutus tulee keskittää alueen keskiosaan nykyisen Saarenmaantien läheisyyteen. Pohjoisosassa tulee säilyttää mahdollisimman luonnontilaisena Kaukajärven-Pitkajärven ranta. Eteläosa tulee niin ikään jättää luonnontilaiseksi ja Tampereen puolella olevaa Makkarakjärven luonnonsuojelun aluetta tulee laajentaa Kangasalan ja Lempäälän puolelle.

Koska molemmat kaavaluonnokset ovat pahasti keskeneräisiä, varaamme jatkossa mahdollisuuden esittää lisää ja täsmennettyjä lausuntoja toivottavasti muuttuvista kaavasuunnitelmista.

Kangasalla 31.1.2019

Jorma Mäntylä
Pj. Kangasalan luonto ry.
Jorma.Mantyla@kangasala.fi

Markku Välimaa
Varapj. Kangasalan luonto ry.
markku.valimaa@kolumbus.fi

Antti Putaja
Pj. Suomen luonnonsuojeluliiton
Tampereen yhdistys ry.
sll.tampere@gmail.com

Jenni Hakanen
Siht. Sll Tampereen yhdistys
sll.tampere@gmail.com

Heikki Toivonen
Pj. Suomen luonnonsuojeluliiton
Pirkanmaan piiri
toivonenhe@gmail.com

Juho Kytömäki
Aluesihtööri, Sll Pirkanmaan piiri
pirkanmaa@sll.fi

Jukka T. Helin
Pj. Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys ry.
puheenjohtaja@pily.fi